

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**National University
"KYIV-MOHYLA ACADEMY"**

Political Science Department
Jean Monnet Chair "Integration as security"

Course Syllabus

Foreign policy and European integration of Ukraine
Bachelor Program "Political Science"

Prof. Gnatiuk M.M.

Jean Monnet Project number 587633-EPP-1-2017-1-UA-EPPJMO-CHAIR

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Kyiv -2019

COURSE OVERVIEW

7 семестр,
обсяг годин 120,
з них:
лекційних – 14,
семінарських/ практичних – 26,
самостійної роботи – 80,

годин на тиждень – 4,
кількість кредитів – 4,
форма контролю – іспит

АНОТАЦІЯ

Мета курсу – дати студентам фахові знання про процес формування та реалізації зовнішньої політики України, зокрема її євроінтеграційної частини. Україна та Європейський Союз встановили відносини у грудні 1991 року, в листопаді 2013 року відмова уряду України підписати Угоди про асоціацію між Україною та ЄС викликала громадянські протести і стали початком революційних подій. Наразі ключовим елементом зовнішньої політики України є стратегічний курс на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі. Курс надасть студентам розуміння того, як формується та впроваджується сучасна українська зовнішня політика, зокрема її євроінтеграційна складова. Після короткого ознайомлення з історією та основними аналітичними підходами, курс відслідковує процес вироблення зовнішньої політики, розвиток відносин із ключовими гравцями, а також ЄС; визначає внутрішні та зовнішні змінні європейської інтеграції України.

УМОВИ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

з навчальної дисципліни

«Зовнішня політика та європейська інтеграція України»

Робота в семестрі – 70

Екзамен/Залік – 30

Разом – 100

Види робіт/ форми контролю	Кількість занять	Максимум балів за заняття / Умови	Разом
1. семінарські заняття	9		50
2. письмова робота	2		20
3. екзамен (усний)	2		30
Разом			100

Мінімальна кількість набраних упродовж семестру балів для допуску до іспиту - 40

Лекції

- Тема 1.** Зовнішня політика та підходи її аналізу.
4 год.
- Тема 2.** Роль ключових гравців в зовнішній політиці України
2 год.
- Тема 3.** Стратегічне планування зовнішньої політики України
2 год.
- Тема 4.** Еволюція принципів та доктринальних засад зовнішньої політики України
2 год.
- Тема 5.** Питання безпеки та економіки у зовнішній політиці України
2 год.
- Тема 6.** Становлення взаємин України та ЄС та основні принципи політики ЄС щодо України
2 год.
- Тема 7.** Угода про асоціацію – проблеми, можливості та виклики
2 год.

Семінарські (практичні)

Семінар 1. Зовнішньополітичні аспекти конфлікту на Сході України

1. Який зовнішньополітичний механізм вирішення конфлікту на Сході України?
2. З яких документів складаються Мінські домовленості? Їх ключові положення.
3. Які зобов'язання були покладені на Україну Резолюцією РБ ООН 2202 (2015) та який покроковий алгоритм врегулювання?
4. Як Мінські домовленості визначають особливий статус окремих районів Донецької та Луганської області?
5. Виклики імплементації механізму врегулювання конфлікту на основі Мінських домовленостей на даний час.

Reading:

Основна

1. [Мінські домовленості. Усі деталі та подробиці](#)
2. Resolution 2202 (2015) Adopted by the Security Council at its 7384th meeting, on 17 February 2015 // [https://undocs.org/S/RES/2202\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2202(2015))
3. Узгоджений текст імплементації т.з. «формули Штанмаєра» від 1 жовтня 2019 року // https://censor.net.ua/ua/news/3151578/kommersant_opublikuvav_pidpysy_vsih_storin_pid_pogodjenym_t_ekstom_formuly_shtayinmayera_dokument
4. Закон України № 1680-VII «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей».
5. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «ПРО ВНУТРІШНЄ ТА ЗОВНІШНЄ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ в 2018 році» (С. 80-84) // https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Analit_Dopovid_Poslannia_2018.pdf
6. "Спіймали на гачок": Безсмертний - про узгодження "формули Штайнмаєра" // <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49900867>

Додаткова

1. Conversation with Ambassador Kurt Volker // <https://www.youtube.com/watch?v=0VxDztXbKWY>
2. Ceasefire & Quagmire Ft. Martin Sajdik, Special Representative of the OSCE Chairperson-in-Office // https://www.youtube.com/watch?v=K5njxSYR_Ws
3. Путин "Валдай-2017": ответы на важные и острые вопросы // <https://www.youtube.com/watch?v=QCpbgRxKw0M>

Семінар 2. Підходи до аналізу зовнішньої політики України

1. Індивідуальний рівень аналізу зовнішньої політики України. На що варто звертати увагу?
2. Який вплив має внутрішня політика України на зовнішньополітичну поведінку: зв'язок політичної системи та ЗП?
3. Як соціальні актори впливають на зовнішню політику України та яка роль громадської думки у формуванні ЗПУ?

Reading:

1. Jerel A. Rosati. A Cognitive Approach to the Study of Foreign Policy // Foreign Policy Analysis. Continuity and Change / Laura Neack, Jeanne A. K. Hey, Patrick J. Haney. – New Jersey: Prentice-Hall, 1995. – P. 49-70
2. Joe D. Hagan. Domestic Political Explanations in the Analysis of Foreign Policy // Foreign Policy Analysis. Continuity and Change / Laura Neack, Jeanne A. K. Hey, Patrick J. Haney. – New Jersey: Prentice-Hall, 1995. – P. 117-144.
3. Chudowsky, V. and Kuzio, T. Does Public Opinion Matter? The Case of Foreign Policy in Ukraine // Communist and Post-Communist Studies. – 2003. - Vol. 35, No. 3, P. 273-90.
4. Maroš Cuník. FPU as social construct: Securitization of Soft Power in a Highly Securitized Environment (Master's dissertation).

Семінар 3. Відмова від ядерної зброї та безпекові гарантії Україні

1. Опції ядерної політики Україна по початку 1990-х рр.
2. Основні етапи просування України до статусу без'ядерної держави: міжнародно-правові домовленості.
3. Ядерне питання в трикутнику Україна-США-Росія.
4. Питання безпекових гарантій Україні та набуття статусу неядерної держави.

Reading:

1. The Decision to Denuclearize: How Ukraine Became a Non-Nuclear-Weapons State, Kennedy School of Government Case Program (04-98-1425.0)
2. John J. Mearsheimer The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent // <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/1993-06-01/case-ukrainian-nuclear-deterrent>
3. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї // http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158
4. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098

Семінар 4. Становлення україно-російських відносин 1991-2014 рр.

1. Проблеми становлення state-to-state відносин після отримання незалежності. Роль Договору про дружбу, співробітництво і партнерство від 31 травня 1997 року.
2. Позиція України щодо російських планів регіонального будівництва (1991-2011).
3. Російські інтеграційні пропозиції Україні в 2011-2014 рр.

Reading:

1. Relations with Russia // Ukraine's foreign and security policy, 1991–2000 / Roman Wolczuk. - P. 27- 45.
2. Ukraine and Russia: Managing Interdependence // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge by Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P. 8-28.
3. Russia's New Integration Offer: Forcing Ukraine's Hand // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge by Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P. 63-82.

Семінар 5. Відносини Україна та Росії на сучасному етапі

1. Зовнішня політика Росії та війна в Україні.
2. Анексія Росією Криму та міжнародні наслідки.
3. Проблема енергетичної безпеки України у відносинах з Росією.

Reading:

1. The Military Backlash // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P.100-111.
2. Russian Geopolitics and Ukrainian War // Kandiyoti, Rafael. Powering Europe: Russia, Ukraine, and the Energy Squeeze. New York: Palgrave Macmillan, 2015. P.83-115.
3. Daniel Treisman. Why Putin Took Crimea. The Gambler in the Kremlin // Foreign Affairs. May/June 2016 Issue.
4. Natural Gas as a Political Weapon? // Kandiyoti, Rafael. Powering Europe: Russia, Ukraine, and the Energy Squeeze. New York: Palgrave Macmillan, 2015. P. 49-65

Семінар 6. Відносини зі США та євроатлантична політика України

1. Україна в системі зовнішньополітичних пріоритетів США в Східній та ЦСС (1990-і рр.)
2. Становлення взаємин із НАТО. Позиція України щодо розширення НАТО на Схід.
3. Криза в Україні крізь призму відносин США і Росії та розширення НАТО.
4. Сучасна державна політика України в сфері євроатлантичної інтеграції.

Reading:

5. Garnett Sherman. U.S.-Ukrainian Relations: Past, Present, and Future // Harvard Ukrainian Studie's. – 1996, Volume XX.- P.103-122
4. Relations with Western regional institutions // Ukraine's foreign and security policy, 1991–2000 / Roman Wolczuk. - P. 104- 110
5. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002
6. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021
6. John J. Mearsheimer. Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault. The Liberal Delusions That Provoked Putin // Foreign Affairs. September/October 2014
7. Michael McFaul. A Grand Strategy for Confronting Putin // Foreign Affairs July/August 2018
8. Deborah Welch Larson. Outsourced Diplomacy: The Obama Administration and the Ukraine Crisis // L. Birchfeld, A.R. Young (eds.), Triangular Diplomacy among the United States, the European Union, and the Russian Federation. P. 55-71.
9. Європейська та євроатлантична інтеграція. Transition Book. 2019. С.18-25 // <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/8.2019/transition-book-final-stisnuto.pdf>

Семінар 7. Становлення взаємин України та ЄС

1. Становлення відносин Україна та ЄС на початку 1990-х рр.
2. Відносини на основі Угоди про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною та Європейським Союзом та спільна позиція ЄС щодо України.
3. Формування європейського напрямку зовнішньої політики Україна в другій половині 1990-х – початку 2000-х рр.
4. Відносини України із ЄС після Помаранчевої революції до 2014 р.

Reading:

1. Olga Alexandrova. Ukraine and Western Europe // Harvard Ukrainian Studie's. – 1996, Volume XX.- P.145 –170
2. Relations with Western regional institutions // Ukraine's foreign and security policy, 1991–2000 / Roman Wolczuk. - P. 111- 125
3. Клаус Шнайдер. Угода про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною та Європейським Союзом - ідея та реальність // Україна на шляху до Європи = Ukraine on the Road to Europe / за ред. Л. Хоффманна, Ф. Мьоллерс. - К.: Фенікс, 2001. – С. 77 – 90.
4. Ukraine and Europe: Integration by Demand // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P.30-49.

Семінар 8. Політика ЄС щодо України

1. Європейська політика сусідства та Україна.
2. Європеїзація та Україна на прикладі міграційної політики.
3. Ініціатива «Східне партнерство».

Reading:

1. Charles C. Pentland. Ukraine and the European Neighbourhood Policy // The Boundaries of EU Enlargement Finding a Place for Neighbours. P 129-161.

2. Lyubov Zhyznomirska. Security Concerns in the EU Neighbourhood: The Effects of EU Immigration and Asylum Policy for Ukraine // The Boundaries of EU Enlargement Finding a Place for Neighbours. P.147-161.
3. Нагорняк І.М. Ініціатива ЄС «Східне Партнерство». Інституційні основи, завдання та перспективи змін. Наукові записки. - К.: ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2017. Вип.2 (88). С.346-365.
4. Communication from The Commission to The European Parliament and The Council // Eastern Partnership, Brussels. – 2008. – 3 Dec. – 823 final.

Семінар 9 . Відносини Україна та ЄС

1. ЄС та події в Україні 2013-14 рр.
2. Відносини з ЄС в контексті агресії Росії.
3. Ключові напрямки взаємин із ЄС.

Reading:

1. Michał Naturski. The EU and Crisis in Ukraine: Policy Continuity in Times of Disorder? // D. Bouris, T. Schumacher (eds.), The Revised European Neighbourhood Policy. P. 177- 192.
2. Hiski Naukkala. ‘Crowdfunded Diplomacy’? The EU’s Role in the Triangular Diplomacy Over the Ukraine Crisis // L. Birchfeld, A.R. Young (eds.), Triangular Diplomacy among the United States, the European Union, and the Russian Federation. P. 77-91.
3. Yanukovych, the EU and Russia: The End of Balancing // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P.83-98.

Семінар 10-11. Імплементация Угоди про асоціацію

1. Угода про асоціацію: обсяг і характер змін.
2. Завдання створення зони вільної торгівлі.
3. Механізм імплементации Угоди про асоціацію.
4. Оцінка виконання Угоди про асоціацію.

Reading:

1. Угода про асоціацію Україна-ЄС // <https://eu-agreement.ed-era.com>
2. Deepening EU-Ukrainian Relations What, why and how? 2nd edition. edited by Michael Emerson and Veronika Movchan. Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels Institute for Economic Research and Policy Consulting (IER), Kyiv Rowman & Littlefield International, London. P. 1-40.
3. Guillaume van der Loo. The EU–Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area: a coherent mechanism for legislative approximation? Legislative approximation and application of EU law in the Eastern neighbourhood of the European Union : towards a common regulatory space? P.63-88
4. Tyushka, A. Empowered to Deliver: The Institutional Model and Implementation Arrangements under the EU-Ukraine Association Agreement // Romanian Journal of European Affairs Vol. 15, No. 1, March 2015.
5. Tyushka, A. The Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement: Addressing the Law and Politics of Effective Implementation and Application of the Association acquis. In: Zygierewicz, Anna (ed.), Association Agreements between the EU and Moldova, Georgia and Ukraine (pp.161-241), Brussels: European Parliamentary Research Service (EPRS) // [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621833/EPRS_STU\(2018\)621833_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621833/EPRS_STU(2018)621833_EN.pdf)
6. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2018 році// <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf>
7. Європейська та євроатлантична інтеграція. Transition Book. 2019. С.5-18 // <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-prezentation-2019/8.2019/transition-book-final-stisnuto.pdf>

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. «Інтенсіфікований діалог». План дій щодо членства в НАТО.
2. Види нейтралітету. Умови набуття нейтралітету. Обов'язки нейтральних країн
3. Відносин Україна – НАТО: “Партнерство заради миру”.
4. Відносини України з Польщею, Словаччиною, Чехією, Угорщиною, Румунією.
5. Відносини України і Росії на завершальному етапі існування СРСР.
6. Відносини України і Росії після «Помаранчевої революції»
7. Внутрішні чинники формування зовнішньої політики України
8. Вплив економічного розвитку на зовнішню політику України.
9. Вплив наслідків розпаду СРСР на двосторонні взаємини. Проблема боргів та активів колишнього СРСР.
10. Вплив світової політичної системи на зовнішню політику України
11. Встановлення відносин між Україною і НАТО, участь України у програмі “Партнерство заради миру”. Основні положення Хартії Україна – НАТО 1997 р.
12. Двосторонні відносини України із Німеччиною, Францією, Великобританією.
13. Діяльність та інтереси України в ОЧЕС.
14. Діяльність України в організації Центральноєвропейської ініціативи ЦЄІ.
15. Еволюція концепцій і принципів зовнішньої політики України.
16. Еволюція принципів зовнішньої політики України.
17. Енергетична стратегія України. проблема енергоносіїв у відносинах із Росією, ЄС. Енергетична хартія. Роль України в забезпеченні енергетичної безпеки регіону
18. Етапи зовнішньої політики України
19. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання.
20. Європейська інтеграція України: цілі Угоди про асоціацію.
21. Зовнішня політика як результат взаємодії урядових структур.
22. Іноземна військова присутність і позаблоковий статус України.
23. Інституційний механізм здійснення зовнішньої політики України. Порядок підготовки та підписання міжнародних договорів
24. Інтереси України у відносинах із країнами ЦСЄ.
25. Конфлікт в українсько-російських відносинах з приводу формування збройних сил СНД і розподілу Чорноморського Флоту колишнього СРСР.
26. Міждержавні угруповання та союзи в межах СНД.
27. Міжнародні гарантії для нейтральних країн.
28. Міжнародно-правові гарантії безпеки України після відмови від ядерної зброї. Зобов'язання України за Договором про нерозповсюдження ядерної зброї.
29. Можливості позаблокового статусу в забезпеченні безпеки України
30. Нормативна основа зовнішньополітичних пріоритетів
31. Основні положення Хартії Україна – НАТО 1997 р.
32. Особливості відносин України з Туреччиною. Кримське питання в двосторонніх відносинах.
33. Особливості та можливості набуття Україною нейтрального статусу
34. Підготовка та підписання українсько-російського договору 1997 р. Ратифікація договору 1997р.
35. Підходи до забезпечення безпеки України.

36. Позаблоковий статус в зовнішній політиці України. Ядерне роззброєння України.
37. Поняття нейтралітету. Особливість політики нейтралітету в забезпеченні безпеки держави.
38. Причини зближення позицій України і Росії на завершальному етапі існування СРСР. Українсько-російський договір 1990 р.
39. Причини та наслідки відмови України від ядерної зброї. Питання ядерної зброї в українсько-російських відносинах.
40. Проблема енергоносіїв в зовнішній політиці України
41. Проблема кордонів між Україною і Росією Українсько-російський договір про державний кордон (2003 р.). Інцидент і конфлікт довкола о. Тузла (2003 р).
42. Проблема кордонів між Україною і Росією.
43. Проблема розширення ЄС на схід та наслідки цього процесу для України. Концепція ЄС щодо відносин з “державами – сусідами”.
44. Проблеми економічного співробітництва в пострадянському просторі.
45. Проект створення “Єдиного економічного простору”
46. Проекти балто-чорноморського співробітництва в регіоні та участь України в них.
47. Рівні аналізу зовнішньої політики України
48. Розвиток відносин із ЄС. Інтереси України в ЄС. Угода про партнерство та співробітництво 1994 р., її зміст та основні положення.
49. Розподіл майна Чорноморського Флоту колишнього СРСР. Угоди щодо ЧФ 1997 р.
50. Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі.
51. Створення СНД. Статус України в СНД. Основні угоди, які регулюють зобов’язання України в межах СНД. Міждержавні угруповання та союзи в межах СНД. Перспективи СНД.
52. Стратегічне планування європейської інтеграції України. Нова «посилена угода».
53. Теорії вироблення ЗП. Модель раціонального вибору (G.Allison).
54. Теорія дворівневої гри (Putnam R).
55. Угода про партнерство та співробітництво 1994 р., її зміст та основні положення.
56. Угоди щодо ЧФ 1997 р. Підготовка та підписання українсько-російського договору 1997 р.
57. Україна в регіональних та глобальних системах безпеки.
58. Україна в системах контролю над озброєннями.
59. Україна і ЄЕС.
60. Україна та СНД: Створення СНД. Статус України в СНД.
61. Україна як регіональна держава.
62. Формування цілей ядерного роззброєння в зовнішньополітичних документах України 1991 р. Лісабонський протокол 1992 р.
63. Чи є спільні інтереси країн європейського та євроатлантичного простору щодо України? Які ці інтереси? Двосторонні відносини України із Німеччиною, Францією, Великобританією.
64. Ядерне роззброєння України: призначення та роль ядерної зброї в силовій політиці держави.

Список рекомендованої літератури:

Обов’язкова література

1. A Grand Strategy for Confronting Putin by Michael McFaul // Foreign Affairs July/August 2018
2. Charles C. Pentland. Ukraine and the European Neighbourhood Policy // The Boundaries of EU Enlargement Finding a Place for Neighbours. P 129-161.
3. Chudowsky, V. and Kuzio, T. Does Public Opinion Matter? The Case of Foreign Policy in Ukraine // Communist and Post-Communist Studies. – 2003. - Vol. 35, No. 3, P. 273-90.
4. Daniel Treisman. Why Putin Took Crimea. The Gambler in the Kremlin // Foreign Affairs. May/June 2016 Issue.
5. Deborah Welch Larson. Outsourced Diplomacy: The Obama Administration and the Ukraine Crisis // L. Birchfeld, A.R. Young (eds.), Triangular Diplomacy among the United States, the European Union, and the Russian Federation. P. 55-71.
6. Deepening EU-Ukrainian Relations What, why and how? 2nd edition. edited by Michael Emerson and Veronika Movchan. Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels Institute for Economic Research and Policy Consulting (IER), Kyiv Rowman & Littlefield International, London. P. 1-40.
7. Fesenko, V. Ukraine. Between Europe and Eurasia. In: Dutkiewicz, Piotr; Sakwa,
8. Guillaume van der Loo. The EU–Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area: a coherent mechanism for legislative approximation? Legislative approximation and application of EU law in the Eastern neighbourhood of the European Union : towards a common regulatory space? P.63-88
9. Hiski Haukkala. ‘Crowdfunded Diplomacy’? The EU’s Role in the Triangular Diplomacy Over the Ukraine Crisis // L. Birchfeld, A.R. Young (eds.), Triangular Diplomacy among the United States, the European Union, and the Russian Federation. P. 77-91
10. Joe D. Hagan. Domestic Political Explanations in the Analysis of Foreign Policy // Foreign Policy Analysis. Continuity and Change / Laura Neack, Jeanne A. K. Hey, Patrick J. Haney. – New Jersey: Prentice-Hall, 1995. – P. 117-144.
11. John J. Mearsheimer The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent // <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/1993-06-01/case-ukrainian-nuclear-deterrent>
12. John J. Mearsheimer. Why the Ukraine Crisis Is the West’s Fault. The Liberal Delusions That Provoked Putin // Foreign Affairs. September/October 2014
13. John M. Rothgeb. The Changing International Context for Foreign Policy // Foreign Policy Analysis. Continuity and Change / Laura Neack, Jeanne A. K. Hey, Patrick J. Haney. – New Jersey: Prentice-Hall, 1995
14. Lyubov Zhyznomirska. Security Concerns in the EU Neighbourhood: The Effects of EU Immigration and Asylum Policy for Ukraine // The Boundaries of EU Enlargement Finding a Place for Neighbours. P.147-161.
15. Maroš Cuník. FPU as social construct: Securitization of Soft Power in a Highly Securitized Environment (Master’s dissertation).
16. Michał Naturski. The EU and Crisis in Ukraine: Policy Continuity in Times of Disorder? // D. Bouris, T. Schumacher (eds.), The Revised European Neighbourhood Policy. P. 177- 192
17. Natural Gas as a Political Weapon? // Kandiyoti, Rafael. Powering Europe: Russia, Ukraine, and the Energy Squeeze. New York: Palgrave Macmillan, 2015. P. 49-65

18. Richard (eds.; 2015): Eurasian Integration – The View from within. Routledge, pp. 126 – 149.
19. Russia's New Integration Offer: Forcing Ukraine's Hand // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge by Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P. 63-82.
20. Russian Geopolitics and Ukrainian War // Kandiyoti, Rafael. Powering Europe: Russia, Ukraine, and the Energy Squeeze. New York: Palgrave Macmillan, 2015. P.83-115.
21. The Decision to Denuclearize: How Ukraine Became a Non-Nuclear-Weapons State, Kennedy School of Government Case Program (04-98-1425.0)
22. The EU and the Yanukovich Regime: // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P.50-61
23. Tyushka, A. The Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement: Addressing the Law and Politics of Effective Implementation and Application of the Association acquis. In: Zygierewicz, Anna (ed.), Association Agreements between the EU and Moldova, Georgia and Ukraine (pp.161-241), Brussels: European Parliamentary Research Service (EPRS) // [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621833/EPRS_STU\(2018\)621833_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621833/EPRS_STU(2018)621833_EN.pdf)
24. Ukraine and Europe: Integration by Demand // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P.30-49
25. Ukraine and Russia: Managing Interdependence // Ukraine Between the EU and Russia: The Integration Challenge by Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk. P. 8-28.
26. Бараш Ю. Нейтралітет в системі європейської безпеки // Європейський нейтралітет і невизначеність України, 2002. – С.7- 36
27. Європейська інтеграція України: внутрішні чинники і зовнішні впливи (Аналітична доповідь Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. – 2013. - № 4.- С 2-54.
28. Клаус Шнайдер. Угода про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною та Європейським Союзом - ідея та реальність // Україна на шляху до Європи = Ukraine on the Road to Europe / за ред. Л. Хоффманна, Ф. Мьоллерс. - К.: Фенікс, 2001. – С. 77 - 90
29. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї // http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158
30. Річні національні програми співробітництва Україна-НАТО (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/371/2013/print1378836703601244>)
31. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору (Декларація про її доповнення від 21 серпня 2009 р.) // http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002

Додаткова література

1. Duygu Bazoglu Sezer. Ukraine, Turkey, and the Black Sea Region // Harvard Ukrainian Studie's. – 1996, Volume XX. Special issue.
2. European Neighbourhood and Partnership Instrument. Ukraine. Country strategy paper 2007-2013.
3. European Neighbourhood Policy. Strategy paper Communication from the commission. Brussels, 12.5.2004 COM(2004) 373 final
http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf

4. EU–Ukraine Association Agreement. “Quick Guide to the Association Agreement”. Online: (http://eeas.europa.eu/ukraine/pdf/071215_eu-ukraine_association_agreement.pdf)
5. Garnett Sherman. U.S.-Ukrainian Relations: Past, Present, and Future // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1996, Volume XX. Special issue.
6. John Jaworsky. Ukraine's Armed Forces and Military Policy // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1996, Volume XX. Special issue.
7. Nadia Schadlow. The Denuclearization of Ukraine: Consolidating Ukrainian Security // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1996, Volume XX. Special issue.
8. Nathaniel Copey. *Post-Soviet Politics : Public Opinion and the Making of Foreign Policy in the 'New Europe' : A Comparative Study of Poland and Ukraine*. Farnham, Surrey, GBR: Ashgate Publishing Group, 2010. - Chapter 3: The Foreign Policy Systems of Poland and Ukraine
9. Nathaniel Copey. *Post-Soviet Politics : Public Opinion and the Making of Foreign Policy in the 'New Europe' : A Comparative Study of Poland and Ukraine*. Farnham, Surrey, GBR: Ashgate Publishing Group, 2010. - Chapter 4: Echoes of the Past in Contemporary Politics.
10. Noguee Joseph, Mitchell Judson. *Russians Politics: the struggle for a new order*. Boston, Allyn and Bacon.- 1997. – P. 135-154.
11. Robert E. Hunter: *Ukraine, NATO, and the U.S. Ukraine in Europe*. *Collected Papers*. - Center for Strategic & International Studies. *Occasional reports in European Studies*.- 1999. – C. 39-43.
12. Roman Solchanyk. Ukraine, Russia, and the CIS // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1996, Volume XX. Special issue.
13. Stephen F. Larrabee. Ukraine Place in European and Regional Security // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1996, Volume XX. Special issue. + Larrabee, F. Stephen. *Ukraine at the Crossroads*, *Washington Quarterly*, Volume 30, Number 4, Autumn 2007.
14. Steven E. Lobell and Philip Mauceri. *Ethnic Conflict and International Politics: Explaining Diffusion and Escalation*. - N-Y : Palgrave Macmillan, 2004. P. 1-34.
15. Tyshchenko, Y. Ukraine. In: Duleba, A., Bilčík, V. (eds.): *Taking Stock of the Eastern Partnership*. Bratislava: SFPА, 2011, pp. 10 - 58.
16. *Ukraine and the European Neighbourhood Policy / Charles C. Pentland // The Boundaries of EU Enlargement*, edited by Joan DeBardeleben. P. 129-146.
17. White, S.; Feklyunina, V. *Identities and Foreign Policies in Russia, Ukraine and Belarus. The Other Europes*. Palgrave Macmillan, 2014, pp. 135 – 161.
18. Барановська Н.П., Верстюк В.Ф., Віднянський С.В. та ін. *Україна: утвердження незалежної держави (1991 – 2001)*. – К.: Альтернативи, 2001. – С. 571 – 684.
19. Білорус О.Г., Лук’яненко Д.Г. та ін. *Глобалізація і безпека розвитку*. – К.: КНЕУ, 2001.
20. Білорус О.Г., Лук’яненко Д.Г. та ін. *Глобальні трансформації і стратегії розвитку*. К.: ІСЕМВ, 1998.
21. Бодрук О.С. *Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти*. – К.: НІПМБ, 2001.
22. Валентин Бадрак. *Виклики і загрози зразка 2013-го // Універсум*. - 2013. -№ 3–4 (233–234). - <http://www.universum.lviv.ua/journal/2013/2/badr.htm>

23. Васильєва-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах. 1944 - 1996. – К., 1998.
24. Досягнення та проблеми євроатлантичної інтеграції України // Євроатлантична інтеграція України: військово-політичні аспекти: Монографія / Під ред. акад НАНУ В.П. Горбуліна. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – С.77-89.
25. Євроатлантична інтеграція України: інституції, політика і практика. – К.: Європа XXI, 2003.
26. Європейська інтеграція України: внутрішні чинники і зовнішні впливи (Аналітична доповідь Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. – 2013. - № 4.- С 2-54.
27. Зленко А.М. Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму. - К.: Альтернативи, 2001
28. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980-2000 роки. - К.: Либідь, 2001
29. Нариси з історії дипломатії України. / Під ред. Смоля В.А. - К.: Альтернативи, 2001
30. Перепелиця Г. Перспективи нейтральної політики для України - переваги та недоліки для безпеки держави та її розвитку // Воєнна безпека України на межі тисячоліть. – К.: Стилос, 2002.- 394 с. - С.160-168 + Бараш Ю. Нейтралітет в системі європейської безпеки // Європейський нейтралітет і невизначеність України, 2002. – С.7- 36
31. Стратегічні інтереси України в країнах Чорноморського регіону та проблеми національної безпеки / Б.О. Парохонський та ін. – К.: НІСД, 2001.
32. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. Зб. статей. – К.: Сатсанга, 2001.
33. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони (http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535).
34. Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку. – К.: НІСД, 1999.
35. Україна на міжнародній арені. Збірник документів і матеріалів (1991 – 1995 рр.). У 2-х кн. – К.: Юрінком Інтер, 1998.
36. Україна на шляху до Європи = Ukraine on the Road to Europe / за ред. Л. Хоффманна, Ф. Мьоллерс. - К.: Фенікс, 2001.
37. Україна та Росія у системі міжнародних відносин: Стратегічна перспектива: Колективна монографія.— К.: НІПМБ, 2001.—624 с.
38. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006: Монографія / За ред. О.С. Власюка. – К. : НІСД , 2006. – 576 с.

Розробник: док.пол.н. Гнатюк Микола Миколайович

Схвалено кафедрою політології

Протокол від _____ № _____

Завідувач кафедри _____